

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

6 listopada 2025 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Beata Janiszewska (przewodniczący)

SSN Marcin Łochowski

SSN Dariusz Pawłyszcz (sprawozdawca)

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym 6 listopada 2025 r. w Warszawie
skargi kasacyjnej T.F. i M.F.

od wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie z 31 maja 2022 r., I ACa 90/22,
w sprawie z powództwa T.F. i M.F.

przeciwko Bank spółce akcyjnej w W.

o ustalenie i zapłatę,

**uchyla zaskarżony wyrok w pkt I. w części zastrzegającej
prawo zatrzymania i rozstrzygającej o kosztach procesu oraz
w pkt II. i III. i w tej części przekazuje sprawę do ponownego
rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu w Warszawie oraz pozostawia
temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania
kasacyjnego.**

Marcin Łochowski

Beata Janiszewska

Dariusz Pawłyszcz

(G.G.)

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 3 grudnia 2021 r. Sąd Okręgowy w Warszawie oddalił powództwo kredytobiorców przeciwko bankowi.

Wyrokiem zaskarżonym skargą kasacyjną Sąd Apelacyjny w Warszawie zmienił zaskarżony wyrok w ten sposób, że ustalił nieważność umowy kredytu łączącej strony i zasądził od banku na rzecz powodów łącznie 269 692,46 zł i 20 909,81 CHF z zastrzeżeniem, że zapłata nastąpi za jednoczesnym zaofiarowaniem przez powodów na rzecz banku kwoty 488 756,81 zł.

Sąd Apelacyjny ustalił, że 6 lutego 2009 r. powodowie zawarli z poprzednikiem prawnym pozwanego banku umowę kredytu w wysokości 168 590 CHF, a okres oddania do dyspozycji kredytobiorcy środków pieniężnych został określony od 6 lutego 2009 r. do 4 marca 2039 r. Spłata kredytu wraz z oprocentowaniem i innymi należnościami banku powstałymi z umowy następowała przez obciążenie w dacie wymagalności raty rachunku bieżącego kredytobiorców, prowadzonego w złotych, sumą raty i innych należności oraz przez przelew tych środków na rachunek bieżącej obsługi kredytu. Za zgodą banku spłaty mogły być dokonywane w innej walucie. Kredyt został wypłacony w złotych 13 lutego 2009 r.

Aneksem z 1 października 2014 r. strony doprecyzowały sposób ustalania kursu wymiany walut w tabeli kursowej banku. Kursy walut ustalane miały być przez bank w każdy dzień roboczy w oparciu o średni kurs z rynku walutowego F., ustalany najpóźniej do godziny 9:30 czasu obowiązującego w Polsce i korygowany spreadem banku. Bank mógł zmieniać spread co najwyżej raz na miesiąc swoim oświadczeniem, po spełnieniu się określonych w umowie warunków do zmiany spreadu.

Od 13 lutego 2009 r. do 19 września 2018 r. bank z tytułu spłat otrzymał 74 933 zł i 21 833,28 CHF na poczet odsetek umownych oraz 194 759,46 zł i 53 484,84 CHF na poczet kapitału.

Sąd drugiej instancji ustalił, że postanowienia umowy nie były indywidualnie negocjowane i pracownicy banku nie poinformowali kredytobiorców o takiej

możliwości. Przedstawiono im gotową ofertę kredytu nazwanego walutowym, którą to ofertę mogli zaakceptować w całości albo odrzucić.

Sąd Apelacyjny, powołując się między innymi na wyroki Sądu Najwyższego z 4 kwietnia 2019 r., III CSK 159/17, z 9 maja 2019 r., I CSK 242/18, z 7 listopada 2019 r., II CSK 483/18, i z 11 grudnia 2019 r., V CSK 382/18, uznał za niedozwolone w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c. postanowienia umowy określające zasady przeliczenia udzielonego kredytu i spłacanych rat na CHF, pozwalające bankowi swobodnie kształtować kurs waluty obcej. Przy tym postanowienia te wprawdzie określają główne świadczenia stron, lecz nie zostały sformułowane w sposób jednoznaczny, ponieważ umowa nie zawierała mechanizmu kształtowania kursu CHF przez bank. Umowne klauzule indeksacyjne, obciążające konsumenta nieograniczonym ryzykiem zmiany kursu waluty indeksacji kredytu, są sprzeczne z dobrymi obyczajami i w sposób rażący naruszają interes kredytobiorców jako konsumentów (art. 385¹ § 1 k.c.). Konsekwencją uznania umowy będącej źródłem zobowiązania za nieważną jest zastosowanie art. 410 § 1 i 2 w zw. z art. 405 k.c. i przyjęcie, że świadczenia spełnione w ramach wykonania tej umowy są świadczeniami nienależnymi, które podlegają zwrotowi przy zastosowaniu przepisów o bezpodstawnym wzbogaceniu.

Sąd drugiej instancji uznał za zasadny zgłoszony przez bank zarzut zatrzymania podnosząc, że mowa kredytu jest umową wzajemną, a zobowiązanie kredytodawcy do udostępnienia środków pieniężnych jest odpowiednikiem zobowiązania kredytobiorcy do zapłaty oprocentowania i prowizji. Skuteczne skorzystanie przez stronę z prawa zatrzymania wzajemnego świadczenia pieniężnego wyłącza opóźnienie w spełnieniu tego świadczenia. Z tej przyczyny Sąd odwoławczy oddalił apelację w zakresie zapłaty odsetek ustawowych za opóźnienie od zasądzonych sum, ponieważ w chwili złożenia przez kredytobiorców 13 kwietnia 2022 r. oświadczenia woli o upadku umowy i oświadczenia wiedzy o konsekwencjach jej upadku kredytobiorcy już wiedzieli o oświadczeniu banku o skorzystaniu z prawa zatrzymania.

Kredytobiorcy zaskarżyli wyrok Sądu Apelacyjnego skargą kasacyjną w części dotyczącej prawa zatrzymania i oddalenia powództwa co do odsetek, zarzucając naruszenie prawa materialnego:

1) art. 496 w zw. z art. 497 i 487 § 2 k.c. przez uznanie, że umowa kredytu jest umową wzajemną;

2) art. 496 k.c. przez zabezpieczenie roszczenia banku prawem zatrzymania, mimo że roszczenie było już zabezpieczone hipoteką;

3) art. 481 § 1 i 2 w zw. z art. 455, 496 i 497 k.c. przez uznanie, że w niniejszej sprawie złożenie przez bank zarzutu zatrzymania wyłącza opóźnienie w spełnieniu świadczenia;

4) art. 496 w zw. z art. 497 i 455 k.c. przez uznanie, że roszczenie banku było wymagalne w momencie skorzystania z prawa zatrzymania;

5) art. 481 § 1 w zw. z art. 455, 61 § 1 i art. 651 k.c. przez uznanie, że w niniejszej sprawie trwała bezskuteczność niedozwolonego postanowienia umownego i opóźnienie banku w spełnieniu świadczenia na rzecz kredytobiorców powstała dopiero z chwilą złożenia przez nich oświadczenia o odmowie potwierdzenia klauzul abuzywnych pismem z 13 kwietnia 2022 r. i dopiero wówczas dochodzone roszczenia stały się wymagalne.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zakwalifikowanie umowy kredytu jako umowy wzajemnej w rozumieniu art. 487 § 2 k.c. oraz dopuszczalność zastosowania art. 496 k.c. w przypadku konsumenckich umów kredytu waloryzowanego kursem CHF była przedmiotem licznych wypowiedzi w doktrynie i orzecznictwie. Ostatecznie w orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjęto, że prawo zatrzymania (art. 496 k.c.) nie przysługuje stronie, która może potrącić swoją wierzytelność z wierzytelności drugiej strony (uchwała składu siedmiu sędziów SN z 19 czerwca 2024 r., III CZP 31/23, OSNC 2025, nr 3, poz. 25). W kolejnej uchwale Sąd Najwyższy wyjaśnił, że w razie dochodzenia od banku zwrotu świadczenia spełnionego na podstawie umowy kredytu, która okazała się niewiążąca, bankowi nie przysługuje prawo zatrzymania na podstawie art. 496 w zw. z art. 497 k.c. (uchwała składu siedmiu sędziów SN z 5 marca

2025 r., III CZP 37/24, OSNC 2025, nr 11, poz. 98). Dlatego rozstrzygnięcie Sądu Apelacyjnego w zakresie uwzględnienia zarzutu zatrzymania narusza art. 496 w zw. z art. 497 k.c.

W konsekwencji niezasadne było oddalenie apelacji w zakresie odsetek za opóźnienie za okres od podniesienia zarzutu zatrzymania. Natomiast co do okresu wcześniejszego nie ma podstaw do pozbawienia kredytobiorcy odsetek za okres przed potwierdzeniem przez kredytobiorcę woli upadku umowy. Możliwość przywrócenia mocy prawnej niedozwolonemu postanowieniu umowy oświadczeniem konsumenta, ze skutkiem *ex tunc*, nie pozbawia wymagalności roszczenia konsumenta o zwrot nienależnie spełnionych świadczeń. Jeżeli konsument żąda od przedsiębiorcy świadczenia z powołaniem się na niedozwolony charakter niektórych postanowień umowy, to dostatecznie wyraża swoje stanowisko co ważności umowy lub jej części, a jego roszczenie staje się wymagalne zgodnie z art. 455 k.c., tj. z upływem czasu koniecznego do oceny przez przedsiębiorcę zasadności żądania zapłaty. Artykuł 385¹ § 1 k.c. nie ustanawia wyjątków od zasady z art. 455 k.c., ponieważ reguluje inne zagadnienie – przesłanki uznania postanowienia umowy za niedozwolone i skutek prawny takiego uznania w postaci niezwiązania konsumenta tym postanowieniem; nie odnosi się do terminu spełnienia świadczeń powstających na skutek nieważności postanowienia umowy lub całej umowy.

Mając powyższe na uwadze, na podstawie art. 398¹⁵ § 1 k.p.c. orzeczono jak w sentencji wyroku, pozostawiając Sądowi Apelacyjnemu orzeczenie o kosztach postępowania kasacyjnego, zgodnie z art. 108 § 1 k.p.c.

Marcin Łochowski

Beata Janiszewska

Dariusz Pawłyszcz

(G.G.)

[SOP]